

Zadeva C-230/24

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

26. marec 2024

Predložitveno sodišče:

Juzgado de Primera Instancia n.º 8 de A Coruña

Datum predložitvene odločbe:

12. marec 2024

Tožeča stranka:

MF

Tožena stranka:

Banco Santander, S. A.

Predmet postopka v glavni stvari

Tožba, s katero potrošnica zahteva vračilo zneskov, ki jih je neupravičeno plačala banki zaradi nepoštenega pogoja.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Direktiva 93/13/EGS – Člena 6 in 7 – Potrošniške pogodbe – Nepošteni pogoji – Pogoj, ki posojilojemalcu nalaga plačilo vseh stroškov ustanovitve hipoteke – Učinki ugotovitve ničnosti teh pogojev – Načelo enakovrednosti – Možnost priznanja nezastarljivosti tožbe za ugotovitev ničnosti in hkratne določitve roka za uveljavljanje zahtevka za vračilo zneskov, neupravičeno plačanih na podlagi tega pogoja

Vprašanje za predhodno odločanje

Ali je uporaba možnosti ločevanja med ničnostjo zaradi nepoštenosti in restitucijskimi učinki, pri čemer se ohrani nezastarljivost ničnosti in hkrati zastarljivost restitucijskega zahtevka, v nasprotju z Direktivo Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 in načelom enakovrednosti, če v španskem notranjem pravnem redu ni pravila ali sodne prakse, na podlagi katerih bi se ta možnost uporabljala za druga pravna razmerja?

Navedene določbe prava Unije

Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2023, L 17, str. 100)

Člen 3(1): „Pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nepoštenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.“

Člen 4(1): „Brez poseganja v člen 7 je treba nepoštenost pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.“

Člen 6(1): „**Države članice** določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s **potrošnikom** sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika [...]“.

Člen 7(1): „**Države članice** zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

Sodbe Sodišča, navedene v obrazložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe.

Navedene določbe nacionalnega prava

(A) *Neučinkovitost nepoštenih pogojev*

Texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (prečiščeno besedilo splošnega zakona o varstvu potrošnikov in uporabnikov in drugih dopolnjujočih zakonov, v nadaljevanju: **TRLGDCU**), potrjeno z Real **Decreto Legislativo** 1/2007 (kraljeva zakonska uredba 1/2007) z dne 16. novembra 2007, v členu 82 določa:

„1. Za nepoštene se štejejo vsi pogoji, o katerih se stranki nista dogovorili posamično, in vse prakse, ki niso posledica izrecnega soglasja ter ki v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika in uporabnika povzročijo znatno neravnotežje med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank.

[...]

3. Nepoštenost pogodbenega pogoja se presoja ob upoštevanju narave blaga ali storitev, ki so predmet pogodbe, ter ob upoštevanju vseh okoliščin, ki so obstajale ob sklenitvi pogodbe, in vseh drugih pogojev, določenih v tej pogodbi ali drugi pogodbi, od katere je pogoj odvisen.

4. Ne glede na določbe prejšnjih odstavkov se za nepoštene pogoje vsekakor štejejo določila, ki glede na določbe členov od 85 do 90:

- (a) povzročijo, da je pogodba odvisna od volje prodajalca ali ponudnika,
- (b) omejujejo pravice potrošnikov in uporabnikov,
- (c) povzročijo nevzajemnost v okviru pogodbe,
- (d) potrošniku ali uporabniku nalagajo nesorazmerna zavarovanja ali nanj neupravičeno prevalijo dokazno breme,
- (e) so nesorazmerni, kar zadeva sklenitev in izpolnitev pogodbe, ali
- (f) so v nasprotju z veljavnimi pravili o pristojnosti in pravu, ki se uporablja.“

Člen 83 TRLGDCU določa:

„Nepošteni pogoji so nični po samem pravu in se štejejo za neobstoječe [...].“

Člen 6(3) Código Civil (španski civilni zakonik) določa:

„Akti, ki so v nasprotju s prisilnimi in prepovednimi predpisi, so nični po samem pravu, razen če je v njih določena drugačna sankcija za njihovo kršitev.“

Člen 1303 španskega civilnega zakonika določa:

„Če se obveznost, določena v pogodbi, razglasi za nično, morajo pogodbene stranke vzajemno vrniti stvari, ki so bile predmet te pogodbe, koristi od teh stvari, in ceno, ki je bila plačana v zameno za te stvari, skupaj z obrestmi [...].“

Ta določba in z njo povezane določbe urejajo razglasitev ničnosti ali relativno ničnost, čeprav se v sodni praksi za namene vračila dajatev uporabljajo tudi za absolutno ničnost ali ničnost po samem pravu bodisi pogodbe bodisi katerega od njenih pogojev.

(B) Zastaranje tožb

Člen 1964(2) španskega civilnega zakonika v različici, ki je veljala ob sklenitvi pogodbe, določa:

„Izvršba na podlagi hipoteke zastara po dvajsetih letih, zahtevki posameznikov, za katere ni določen poseben zastaralni rok, pa po petnajstih letih.“

Člen 1964(2) tega zakonika v različici, ki izhaja iz zakona 42/2015 z dne 5. oktobra 2015, določa:

„Zahtevki posameznikov, za katere ne velja poseben rok, zastarajo po petih letih od dneva, ko se šteje, da je obveznost zapadla [...]“.

Peta prehodna določba zakona 42/2015 določa:

„Ureditev zastaranja, ki se uporablja za obstoječa razmerja.

Zastaralni rok za zahtevke posameznikov, za katere ni določen poseben zastaralni rok in ki so nastali pred začetkom veljavnosti tega zakona, ureja člen 1939 civilnega zakonika.“

Člen 1939 španskega civilnega zakonika določa:

„Zastaralni rok, ki je začel teči pred objavo tega zakonika, urejajo zakoni, ki so obstajali pred objavo tega zakonika; če pa je od začetka veljavnosti tega zakonika preteklo celoten čas, ki se v njem zahteva za zastaranje, se uporablja ta zakonik, čeprav je bilo v navedenih prejšnjih zakonih predpisano daljše časovno obdobje.“

Sodbe Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) in v njih navedene **določbe**, ki so navedene v obrazložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe.

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 Tožeča stranka, ki je potrošnica, je 19. januarja 2009 z banko Banco Santander, S.A., sklenila posojilno pogodbo, katere peti pogoj se glasi:

„Stroški in obveznosti posojilojemalca.

5.1. Posojilojemalec nosi naslednje stroške:

5.1.1. pripravljalne stroške za transakcijo: Stroške iz tega odstavka nosi prosilec, tudi če posojilo ni dodeljeno.

* stroške cenitve nepremičnine;

* stroške preveritve zemljiškoknjižnega stanja;

5.1.2. stroške in davke, ki izhajajo iz te pogodbe, njenega vpisa v zemljiško knjigo in izdaje prvega prepisa za banko, pa tudi tiste, ki izhajajo iz njene spremembe ali preklica, ter stroške in davke, ki izhajajo iz vpisa del in inštalacij v zemljiško knjigo, če je to potrebno, v skladu z DRUGIM pogojem [...]“.

- 2 Potrošnica je 27. februarja 2023 pri predložitvenem sodišču vložila tožbo za ugotovitev absolutne ničnosti pogoja 5 ter posledično vračilo polovice stroškov, plačanih za notarske nagrade, in vseh stroškov, plačanih za zemljiškknjižne pristojbine, skupaj z zakonskimi obrestmi na te zneske.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

- 3 Banka trdi, da je na podlagi člena 1964(2) civilnega zakonika in prehodne ureditve, določene z zakonom 42/2015, restitucijski zahtevek za zneske, ki jih zahteva tožeča stranka, zastaral.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 4 Predložitveno sodišče dvomi, ali pravo Unije dopušča, da tožba za ugotovitev ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja ne zastara, medtem ko tožba za vračilo zneskov, ki so bili neupravičeno plačani na podlagi tega pogoja, zastara. Natančneje, predložitveno sodišče trdi, da je to ločevanje ali razlika med ureditvama v nasprotju z načelom enakovrednosti.

Izhodišče: komentar sodbe Sodišča z dne 16. julija 2020, CaixaBank (C-224/19)

- 5 Predložitveno sodišče se osredotoča na analizo trinajstega vprašanja za predhodno odločanje, ki se nanaša na omejitev učinkov ničnosti nepoštenega pogoja z uvedbo zastaralnega roka in s katerim je bilo zastavljeno vprašanje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni sodni praksi, ki določa, da za vložitev tožbe za uveljavljanje restitucijskih učinkov ugotovitve ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja velja zastaralni rok, čeprav v skladu z nacionalno zakonodajo tožba za ugotovitev absolutne ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja ne zastara.
- 6 V točki 81 te sodbe je navedeno, da varstvo, ki je z Direktivo zagotovljeno potrošnikom, nasprotuje nacionalni ureditvi, ki nacionalnemu sodišču prepoveduje, da bi po izteku prekluzivnega roka ugotovilo nepoštenost pogoja, vključenega v pogodbo, sklenjeno med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom (sodba z dne 21. novembra 2002, Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, točka 38). Po mnenju predložitvenega sodišča Sodišče poudarja, da Direktiva 93/13 nasprotuje temu, da za ugotovitev nepoštenosti pogoja velja prekluzivni rok. Predložitveno sodišče meni, da to merilo upoštevata tudi španska zakonodaja in sodna praksa, v skladu s katerima **za absolutno ničnost** ali ničnost po samem pravu zaradi kršitve prisilnih predpisov praviloma **ne velja noben zastaralni rok**. Ob tem dvomi o tem, ali – ker ugotovitev ničnosti zaradi

nepoštenosti ne zastara – enako velja za restitucijske učinke, ki izhajajo iz nje, ali, natančneje, ali je nacionalna ureditev oziroma sodna praksa, ki za te učinke določa zastaralni rok, v skladu z Direktivo.

- 7 Vendar je v točki 82 te sodbe ta pristop podrobneje pojasnjen z navedbo, da je Sodišče kljub temu že priznalo, da **varstvo potrošnika ni absolutno** (sodba z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 68) in da je **določitev razumnih rokov za pravna sredstva, katerih posledica nespoštovanja je prekluzija**, kar je v interesu pravne varnosti, **združljiva** s pravom Unije (sodbi z dne 6. oktobra 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, točka 41, in z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 69). V zvezi s to točko predložitveno sodišče poudarja, da je Sodišče nakazalo možnost ločevanja med absolutno ničnostjo pogoja in njenimi učinki.
- 8 V točki 83 te sodbe je pojasnjeno, da so podrobna pravila za izvajanje varstva potrošnikov iz člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13 v skladu z načelom **postopkovne avtonomije** držav članic določena v nacionalnem pravnem redu teh držav. Vendar ta pravila niti ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki urejajo podobne notranje položaje (**načelo enakovrednosti**), niti ne smejo biti izoblikovana tako, da praktično onemogočajo ali čezmerno otežujejo uresničevanja pravic, ki jih daje pravni red Skupnosti (**načelo učinkovitosti**) (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 26. oktobra 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, točka 24 in navedena sodna praksa). Predložitveno sodišče v komentarju k tej točki navaja, da z vidika nacionalnega prava prekluzivni ali zastaralni rok sicer res ni postopkovno, temveč vsebinsko ali materialnopravno pravilo, vendar lahko spada na področje postopkovne avtonomije kot način izvrševanja ali prenosa pravila prava Unije s strani države članice.
- 9 Sodišče je v točki 84 te sodbe navedlo, da iz tega sledi, da pravo Unije ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki – čeprav določa **nezastarljivost tožbe za ugotovitev ničnosti** nepoštenega pogoja iz pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom – **predvideva zastaralni rok za tožbo za uveljavljanje restitucijskih učinkov** te ugotovitve, če sta upoštevani načeli enakovrednosti in učinkovitosti. Predložitveno sodišče v zvezi s to točko poudarja, da je ničnostna tožba lahko uspešna, ker ni časovno omejena, in da so učinki take ničnosti omejeni s prekluzijo, ter meni, da se zdi, da ta rezultat ne varuje potrošnikov.
- 10 Predložitveno sodišče navaja in komentira točke od 85 do 92 iste sodbe, ki se nanašajo na **načelo učinkovitosti** in v katerih je pojasnjeno, da je treba pri preverjanju spoštovanja tega načela upoštevati načela nacionalnega prava, kot je načelo pravne varnosti, ki lahko zahtevajo, da se za uveljavljanje restitucijskih zahtevkov določi zastaralni rok. Vendar se vprašanje za predhodno odločanje ne nanaša na to načelo, temveč na načelo enakovrednosti.

- 11 V točki 86 navedene sodbe je pojasnjeno, da se je spor o glavni stvari nanašal na vprašanje, ali se za tožbo, s katero se uveljavljajo restitucijski učinki ugotovitve ničnosti nepoštenega pogoja hipotekarne pogodbe, uporablja **petletni zastaralni rok** iz člena 1964(2) civilnega zakonika. V skladu s točko 87 te sodbe je treba, ker se je v sodni praksi Sodišča štelo, da so zastaralni roki treh let (sodba z dne 15. aprila 2010, Barth, C-542/08, EU:C:2010:193, točka 28) ali dveh let (sodba z dne 15. decembra 2011, Banca Antoniana Popolare Veneta, C-427/10, EU:C:2011:844, točka 25) v skladu z **načelom učinkovitosti**, ugotoviti, da **petletni zastaralni rok**, ki se uporablja za tožbo, s katero se uveljavljajo restitucijski učinki ugotovitve ničnosti nepoštenega pogoja, načeloma in pod pridržkom, da mora predložitveno sodišče presoditi elemente, navedene v točki 85 te sodbe, **ni tak, da bi uresničevanje pravic**, ki jih podeljuje Direktiva 93/13, **praktično onemogočal ali čezmerno oteževal**. Predložitveno sodišče to točko razlaga v smislu, da se lahko določi petletni zastaralni rok za uveljavljanje restitucijskih zahtevkov, čeprav tožba za ugotovitev ničnosti nepoštenega pogoja ne zastara.
- 12 Predložitveno sodišče nato analizira sodbi, navedeni v tej točki 87. **Sodba z dne 15. aprila 2010, Barth, C-542/08**, se je nanašala na tožbo, s katero je delavec migrant zahteval poseben dodatek za delovno dobo za določeno obdobje opravljanja storitev, v tej sodbi pa je bilo ugotovljeno, da lahko za to tožbo velja zastaralni rok (zadostoval naj bi triletni rok). Ta primer je drugačen od primera, analiziranega v sodbi z dne 16. julija 2020, Caixabanc (C-224/19), v kateri je bilo odločeno, da za učinke absolutne ničnosti pogoja iz potrošniške pogodbe lahko velja zastaralni rok, čeprav ta za samo ničnost nikoli ne velja. Tako po mnenju predložitvenega sodišča v zadevi Barth (C-542/08) **ni bilo ločevanja med priznanjem pravice in učinki tega priznanja** (in sicer izplačilom dajatve, do katere je oseba upravičena), temveč je bilo le ugotovljeno, da je triletni zastaralni rok za uveljavljanje priznanja dodatka za delovno dobo v Avstriji razumen rok, ki ni v nasprotju z načelom učinkovitosti v povezavi s členom 7(1) Uredbe Sveta št. 1612/68 z dne 15. oktobra 1968 o prostem gibanju delavcev v Skupnosti.
- 13 **Sodba z dne 15. decembra 2011, Banca Antoniana Popolare Veneta, C-427/10**, pa se je nanašala na spor med italijanskim davčnim organom in finančno institucijo, v katerem je slednja zahtevala vračilo neupravičenih davčnih prihodkov. Sodišče je takrat razsodilo, da **načelo učinkovitosti dopušča obstoj različnih rokov za vložitev tožb s strani davčnega zavezanca in s strani davčne uprave**. Predložitveno sodišče navaja, da tega primera prav tako ni mogoče enačiti s primerom iz sodbe z dne 16. julija 2020, Caixabanc (C-224/19), saj je šlo za drugačno pravno razmerje (med davčno upravo in davčnim zavezancem) drugačne (javne) narave.
- 14 Predložitveno sodišče zato meni, da primera, navedena v točki 87 komentirane sodbe, stališča Sodišča ne podpirata v zadostni meri.
- 15 Dalje, predložitveno sodišče komentira točke od 88 do 92 iste sodbe z dne 16. julija 2020, Caixabanc (C-224/19), ki se nanašajo na izračun roka in določitev *dies*

a quo, vse z vidika načela učinkovitosti. Predložitveno sodišče samo navaja, da „namen našega pristopa ni [...] ukvarjanje [...] z različnimi mejniki *dies a quo* zastaralnega roka za restitucijski zahtevek“. Vendar je treba opozoriti, da predložitveno sodišče (i) navaja, da izraz „od dneva, ko se šteje, da je obveznost zapadla“ iz člena 1964(2) civilnega zakonika izključuje, da bi *dies a quo* sovpadal z datumom sklenitve pogodbe, in (ii) na podlagi točke 90 komentirane sodbe trdi, da je treba upoštevati trenutek, ko je potrošnik seznanjen z nepoštenostjo pogodbenega pogoja, na primer po španski sodbi, s katero je tak pogoj razglašen za nepoštenega.

- 16 Predložitveno sodišče komentar sodbe sklene z navedbo, da **Sodišče** z vidika možnosti zastaranja **dopušča delitev na (i) tožbo za ugotovitev ničnosti nepoštenih pogojev (ki ne zastara) in (ii) tožbo za vračilo zneskov, plačanih na podlagi teh pogojev (ki lahko zastara, če to ni v nasprotju z načeloma učinkovitosti in enakovrednosti).**

Nacionalna sodna praksa v zvezi z ločevanjem med ničnostjo in restitucijo ter z njeno povezavo z načelom enakovrednosti

- 17 Banke se pogosto ob vložitvi ničnostne tožbe zaradi nepoštenosti z restitucijskimi učinki sklicujejo bodisi na zastaranje na podlagi člena 1301 civilnega zakonika bodisi na prekluzijo na podlagi člena 1964 istega zakonika.
- 18 Upoštevati je treba, da v obravnavani zadevi ne gre za relativno ničnost, ki bi izhajala iz napake, zaradi katere bi bilo soglasje neveljavno, temveč za ničnost po samem pravu zaradi nepoštenosti pogodbenega pogoja. Za to **ničnost po samem zakonu ne velja rok** za ugotovitev relativne ničnosti iz člena 1301 civilnega zakonika, kot je odločilo Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) v sodbi z dne 16. oktobra 2017, v kateri je navedlo, da (i) je nepošteni pogoj ničen po samem pravu, zato ne more ostati zavezujoč za potrošnika (člen 6(1) Direktive 93/13) in (ii) potrošniku ni mogoče zagotoviti manjšega varstva, kot ga zagotavlja institut ničnosti po samem pravu na drugih področjih pravnega reda, saj bi bilo v primeru manjšega varstva kršeno načelo enakovrednosti iz prava Unije.
- 19 Predložitveno sodišče navaja, da sta glede **nezastarljivosti tožbe za ugotovitev ničnosti** nepoštenega pogoja sodna praksa Sodišča in Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) skladni.
- 20 Nasprotno pa predložitveno sodišče poudarja, da **to ločevanje med nezastarljivostjo tožbe za ugotovitev ničnosti in zastarljivostjo tožbe za uveljavljanje posledic take ugotovitve v španski sodni praksi ne obstaja**. Po mnenju predložitvenega sodišča **načelo enakovrednosti** tako preprečuje različno obravnavanje tožbe za ugotovitev ničnosti nepoštenega pogoja (ki ne zastara) in tožbe za vračilo neupravičeno plačanih zneskov na podlagi tega pogoja (ki lahko zastara). Ker za ugotovitev absolutne ničnosti zastaranje ali prekluzija ne velja, tudi za njene učinke ne sme veljati.

- 21 Predložitveno sodišče opozarja na več podobnih položajev v notranjem pravu, v katerih tega ločevanja ni in ki so upoštevni za uporabo načela enakovrednosti. Tako:
- je v členih 1301 in 1303 civilnega zakonika določen enoten štiriletni zastaralni rok brez razlikovanja med ugotavljanjem ničnosti in restitucijo;
  - je tožba za delitev premoženja opredeljena kot nezastarljiva, ne da bi bila izročitev premoženja, o katerem je bilo odločeno, lahko predmet prekluzije;
  - tožba za razmejitev ne more zastarati in enako velja za postavitev mejnikov;
  - je ločitvena tožba nezastarljiva in tudi prenehanje režima skupnega premoženja, ki je učinek take sodbe, ne zastara (člen 95 civilnega zakonika);
  - ugotovitev ničnosti oderuških posojil po samem pravu in uveljavljanje pravic, ki izhajajo iz take ugotovitve, ne zastarata;
  - Člen 6(3) civilnega zakonika, v katerem je določena absolutna ničnost dejanj, ki so v nasprotju s prisilnimi ali prepovednimi predpisi, ne vključuje možnosti razlikovanja med ničnostjo in učinki.
- 22 V okviru sodne prakse prav tako ne obstaja niti ena odločba Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), s katero bi bila nedvoumno vzpostavljena drugačna ureditev prekluzije za ničnost in njene učinke, tako da če tožba ni zastarljiva, to drži tudi za njene učinke. Z drugimi besedami, to potrjuje nerazdružljivost med ničnostjo in njenimi posledicami. V zvezi s tem predložitveno sodišče navaja:
- **sodbo Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) 491/2018 z dne 14. septembra 2018**, v kateri je bilo ugotovljeno, da zastaralnega roka za odškodnino ni mogoče ločiti od neizpolnitve obveznosti, iz katere škoda izhaja, pri čemer je šlo za vprašanje, ali za povrnitev škode, ki je nastala zaradi kršitve obveznosti vzdrževanja, naložene skupnosti lastnikov v členu 10(1) zakona o etažni lastnini, velja enoletni zastaralni rok, ker gre za primer nepogodbene odgovornosti, ali splošni petnajstletni rok – ki je zdaj petletni rok – ker gre za zahtevek posameznika brez posebnega zastaralnega roka, za katerega se uporabljajo določbe člena 1964 civilnega zakonika. V izpodbijani sodbi se je zagovarjalo stališče, da za zahtevo po spoštovanju obveznosti vzdrževanja, določeno v členu 10(1) zakona o etažni lastnini, velja splošni rok za zahtevke posameznikov, za zahtevo po povračilu škode, povzročene z neizpolnitvijo te obveznosti, pa velja enoletni zastaralni rok, ki se uporablja za nepogodbeno odgovornost. Vendar je treba upoštevati, da je odškodninska tožba za povračilo nastale škode temeljila na nesporni trditvi, da je nastala odškodnina prav posledica neizpolnitve zakonske obveznosti, ki je s členom 10 zakona o etažni lastnini naložena skupnosti lastnikov v smislu izvedbe del, potrebnih za vzdrževanje in ohranjanje skupnih elementov, tako da ne povzročajo škode na drugi skupni ali zasebni lastnini. **Zastaralnega roka za zahtevanje izpolnitve**

zakonskih obveznosti ni mogoče ločiti od roka za odškodninski zahtevek, ki izhaja iz škodljivih posledic te neizpolnitve;

- **sodbo Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) 178/2013 z dne 25. marca 2013**, v kateri je bila obravnavana trditev ene od strank, da čeprav tožba za ugotovitev simulacije pravnega posla ne zastara, zastara restitucijski zahtevek, ki se uveljavlja skupaj s prvonavedeno tožbo in s katerim se želi glede blaga, ki je predmet nične pogodbe, ponovno vzpostaviti stanje posesti pred sklenitvijo pogodbe. Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) je to trditev zavrnilo in ugotovilo, da če je lastništvo, ki izhaja iz simulirane pogodbe, fiktivno, velja **za vračilo blaga enaka ureditev nezastarljivosti kot za tožbo za ugotovitev simulacije**, saj iz nič nič ne izhaja – „*ex nihilo nihil*“.
- 23 Predložitveno sodišče priznava, da obstajata dve sodbi Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), za kateri se zdi, da potrjujeta možnost združitve učinkov, čeprav je v sodbi 747/2010 z dne 30. decembra 2010 analiziran zelo poseben primer (zadeva znamke „Havana Club“) in gre za eno samo odločbo, v sodbi z dne 27. februarja 1964 pa gre zgolj za *obiter dicta*, saj je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) menilo, da gre za primer relativne, in ne absolutne ničnosti. Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) je s predložitveno odločbo z dne 22. julija 2021 postavilo tudi vprašanje za predhodno odločanje, na podlagi katerega je mogoče sklepati, da se bo v tej zadevi Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) odločilo za ločevanje, vendar do te odločitve še ni prišlo.

Končni razmislek predložitvenega sodišča

- 24 Če bi sprejeli navedeno ločitev, bi prišlo do absurdnega položaja, da **absolutna ničnost ne bi imela nobenih posledic**, kajti tudi če bi se ugotovil njen obstoj, dajatev ne bi bilo mogoče vrniti, če bi se štelo, da je restitucijski zahtevek zastaral.
- 25 Poleg tega bi tako ločevanje ogrozilo **odvračilni učinek**, ki je naveden v sodni praksi Sodišča (na primer v sodbi z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo, C-154/15), saj bi prodajalec ali ponudnik take nepošteno pogodbene pogoje poskušal vključiti v upanju, da mu, tudi če bodo razglašeni za nične, ne bodo škodovali, ker potrošnik ne bo mogel izterjati neupravičeno plačanih zneskov. Zaradi odvračilnega učinka in cilja opustitve uporabe nepoštenih pogodbenih pogojev je treba omogočiti, da se ničnost in z njo povezani restitucijski učinki lahko uveljavljajo brez prekluzije in kadar koli.
- 26 **Teza o ločevanju bi vodila do absurdnih položajev**. Če bi se namreč za tožbo za ugotovitev ničnosti zaradi napake volje uporabljal štiriletni zastaralni rok (člen 1301 civilnega zakonika), za restitucijske učinke iz člena 1303 civilnega zakonika pa petletni zastaralni rok (člen 1964 civilnega zakonika), bi se lahko znašli v položaju, v katerem bi ničnostna tožba zastarala, restitucijski zahtevek pa še ne bi zastaral, vendar zaradi odsotnosti predpogoja zanj (razglasitve ničnosti) ne bi mogel uspeti. Dodaten argument za nedoslednost takega stališča je, da bi v primerih, v katerih morata obe stranki povrniti dajatve druga drugi (na primer

banka in potrošnik), za vsakega od zahtevkov za vračilo veljal zastaralni rok, kar bi lahko imelo različne posledice.

- 27 Na civilnem področju, kot je opozorjeno v sodbi Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) z dne 25. marca 2015, **ničnost „zahteva izničenje njihovih posledic in odstranitev vseh njihovih sledi, kot bi nikoli ne obstajale, tako da se prepreči, da bi bile lahko podlaga za nastanek učinkov**, skladno s klasičnim pravilom *quod nullum est, nullum producit effectum*“. Če bi dopustili zastaranje restitucijskih učinkov, bi lahko ničnost (po samem pravu, absolutna, nezastarljiva, ki je ni mogoče potrditi, popraviti ali odpraviti in tako dalje) imela učinke, kar bi bilo posledica zastaranja, s čimer bi bilo kršeno to pravilo. Ničnost je tako tesno povezana s svojimi učinki, da je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) samo odločilo, da učinkov ničnosti niti ni treba uveljavljati, saj ničnost učinkuje samodejno, ker je vračilo dajatev učinek ničnosti *ex lege* (sodbe Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) 537/2019 z dne 10. oktobra 2019, prav za ugotovitev ničnosti zaradi nepoštenosti, 716/2016 z dne 30. novembra 2016 ali 102/2015 z dne 10. marca 2015).
- 28 Če želimo varstvo potrošnikov uskladiti z načelom pravne varnosti, je treba določiti razumno dolg zastaralni/prekluzivni rok za vložitev tožbe za ugotovitev ničnosti, razlikovanje med ničnostjo in njenimi učinki pa je pravni konstrukt.